

ประโยค ป.ธ. ๔

แปล ไทยเป็นมคธ

สอบ วันที่

๒๕๖

ภาค ๑ หน้า ๕๗-๕๘

๑. ในกาลจบคาถา ภิกษุเหล่านั้นทั้ง ๕๐๐ รูป ตั้งอยู่ในพระอรหัตแล้ว ฯ พระอานนทเถระกราบทูล
สาสน์ที่ตระกูลใหญ่ ๆ มีท่านเศรษฐีอนาถบิณฑิกะเป็นต้นส่งมาแล้ว กราบทูลว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ อริยสาวก
๕ โภคิ มีท่านเศรษฐีอนาถบิณฑิกะเป็นหัวหน้า หวังความเสด็จมาของพระองค์อยู่” ฯ พระศาสดาตรัสว่า “ถ้าอย่าง
นั้นเธอจงรับบาตรจีวร” ดังนี้แล้ว ให้พระเถระรับบาตรจีวรแล้ว เสด็จออกไป ฯ พระยาช้างได้ไปยืนขวางทางไว้ ฯ
ภิกษุทั้งหลายเห็นดังนั้น ทูลถาม พระผู้มีพระภาคเจ้าว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ พระยาช้างทำอะไร ?” ฯ
พระศาสดาตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย ช้างหวังจะถวายภิกษาแก่เธอทั้งหลาย, ก็แลช้างนี้ได้อุปการะแก่เราตลอดคราตรี
นนาน, การยังจิตของช้างนี้ให้ขัดเคืองไม่ควร, ภิกษุทั้งหลาย ขอเธอทั้งหลายกลับเถิด” ฯ พระศาสดา ทรงพาภิกษุ
ทั้งหลายเสด็จกลับแล้ว ฯ ฝ่ายช้างเข้าไปสู่ราวป่าแล้ว รวบรวมผลไม้ต่าง ๆ มีผลขนุนและกล้วยเป็นต้นมาทำให้
เป็นกองไว้, ในวันรุ่งขึ้น ได้ถวายแก่ภิกษุทั้งหลาย ฯ ภิกษุ ๕๐๐ รูปไม่อาจฉันผลไม้ทั้งหลายให้หมดสิ้น ฯ
ในกาลเสร็จภักตกิจ พระศาสดาทรงถือบาตรจีวรเสด็จออกไปแล้ว ฯ พระยาช้างไปตามระหว่าง ๆ แห่งภิกษุทั้งหลาย
ยืนขวางพระพักตร์พระศาสดาไว้ ฯ ภิกษุทั้งหลายเห็นดังนั้น ทูลถามพระผู้มีพระภาคเจ้าว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ
ช้างนี้ทำอะไร ?” ฯ ศ. ภิกษุทั้งหลาย ช้างนี้จะส่งพวกเธอไปแล้ว ชวนให้เรากลับ ฯ ภ. อย่างนั้นหรือ ? พระองค์
ผู้เจริญ ฯ ศ. อย่างนั้น ภิกษุทั้งหลาย ฯ ลำดับนั้น พระศาสดาตรัสกะช้างนั้นว่า “ปารีเลยยกะ นี้ความไปไม่
กลับของเรา, ฉานกัถิ วิปัสสนากัถิ มรรคและผลกัถิ ย่อมไม่มี แก่เจ้าด้วยอตภาพนี้, เจ้าหยุดอยู่เถิด”
พระยาช้างได้ฟังรับสั่งดังนั้นแล้วได้สอดวงเข้าป่าร้องไห้ เดินตามไปข้างหลัง ๆ ฯ ก็พระยาช้างนั้น เมื่อเชิญ
พระศาสดาให้กลับได้ ฟังปฏิบัติโดยอาการนั้นแลจนตลอดชีวิต ฯ ฝ่ายพระศาสดาเสด็จถึงแดนบ้านนั้นแล้ว ตรัสว่า
“ปารีเลยยกะ จำเดิมแต่นี้ไป มีชีวิตของเจ้า, เป็นที่อยู่ของหมู่มนุษย์ มีอันตรายเบียดเบียนอยู่รอบข้าง, เจ้าจงหยุด
อยู่เถิด” ช้างนั้นยืนร้องไห้อยู่ในที่นั้น, ครั้นเมื่อพระศาสดาทรงละล่องจักขุไป, มีหัวใจแตก ทำกาละแล้ว เกิดใน
ท่ามกลางนางเทพอัปสรพหนึ่ง ในวิมานทองสูง ๓๐ โยชน์ ในภพดาวดึงส์ เพราะความเลื่อมใสในพระศาสดา ฯ
ชื่อของเทพบุตรนั้นว่า “ปารีเลยยกะเทพบุตร” ฯ ฝ่ายพระศาสดาได้เสด็จถึงพระเชตุวันแล้วโดยลำดับ ฯ

๑ คาถาปริโยสาเน ปญจสตาปิ เต ภิกขุ อรหตเต ปติภฺรูลฺลหฺสิ ๑ อานนฺตเตโร
อนาถปิณฑิกาทิธิ เปรสิตํ สาสนํ อารโจะตฺวา ฆนฺเต อนาถปิณฑิกปมฺขา ปญจ อริยสวากโกฏิโย
ตุมฺหากํ อากมฺนํ ปจฺจาสีสนฺตีติ อาท ๑ สตุถา เตนฺหิ คณฺหาหิ ปตฺตจิวฺรฺนฺติ ปตฺตจิวฺรํ
คาหาเปตฺวา นิภฺขมิ ๑ นาโค คณฺตฺวา มคฺเค ติริยํ อภฺรูลฺลหฺสิ ๑ ภิกขุ ตํ ทิสฺวา ภควนฺตํ
ปฺจฺจิสฺสุ กิ กโรติ ฆนฺเตติ ๑ ตุมฺหากํ ภิกฺขเว ภิกฺขุํ ทาทุํ ปจฺจาสีสนฺติ ทิฆรตฺตํ โข ปนายํ
มยฺหํ อูปการโก นาสฺส จิตฺตํ โภเปตฺุ วมฺภูตฺติ นิวตฺตถ ภิกฺขเวติ ๑ สตุถา ภิกขุ คเหตุวา
นิวตฺติ ๑ หตฺถิปี วนสณฺทํ ปวิสิตฺวา ปนสภทลฺิผลาหิเน นานาผลานิ สํหริตฺวา ราสี กตฺวา
ปฺนทิวเส ภิกฺขุณฺ อทาสิ ๑ ปญจสตา ภิกขุ สพฺพานิ เขเปตฺุ นาสกฺขีสุ ๑ ภตฺตกิจฺจปริโยสาเน
สตุถา ปตฺตจิวฺรํ คเหตุวา นิภฺขมิ ๑ นาโค ภิกฺขุณฺ อนฺตรนฺตเรณ คณฺตฺวา สตุถุ ปฺรโต ติริยํ
อภฺรูลฺลหฺสิ ๑ ภิกขุ ตํ ทิสฺวา ภควนฺตํ ปฺจฺจิสฺสุ กิ กโรติ ฆนฺเตติ ๑ อยํ ภิกฺขเว ตุมฺเห เปเสตฺวา
มํ นิวตฺเตตีติ ๑ เอวํ ฆนฺเตติ ๑ อาม ภิกฺขเวติ ๑ อถ นํ สตุถา ปาโรเลยฺยก อิทํ มม
อนิวตฺตคมฺนํ ทว อิมินา อตฺตภาเวน ฉานํ วา วิปฺสสนํ วา มคฺคผลํ วา นตฺถิ ติภฺรูลฺล ทฺวนฺติ
อาห ๑ ตํ สุตฺวา นาโค มุเข โสณฺทํ ปกฺขิปีตฺวา โรหนฺโต ปจฺจโต ปจฺจโต อคมาสิ ๑ โส
หิ สตุถารํ นิวตฺเตตฺุ ลภนฺโต เตเนว นียาเมน ยาวชิวํ ปฏฺิซคฺเคยฺย ๑ สตุถา ปน ตํ คามุปจาร์
ปตฺวา ปาโรเลยฺยก อิตฺ ปฏฺุาย ทว อภฺมิ มนุสฺสวาโส สปริปฺนโถ ติภฺรูลฺล ทฺวนฺติ อาห ๑
โส โรทฺมานิ ตตฺถ ฐตฺวา สตุถริ จกฺขุปถํ วิชฺชนฺเต ทฺเหยน ผลิเตน กาลํ กตฺวา สตุถริ
ปฺลาเทน ตาวตีสวเนน तीสโยชนิกे กนกวินาเน อจฺจราสทฺสสมชฺเฒे นินฺพพฺตฺติ ๑ ปาโรเลยฺยก-
เทวปฺตฺโตเตววสฺส นามํ อโหสิ ๑ สตุถาปิ อนฺนฺพฺพเพน เซตฺวานํ อคมาสิ ๑

๑. ในกาลจบคาถา ภิกษุเหล่านั้นทั้ง ๕๐๐ รูป ตั้งอยู่ในพระอรหัตแล้ว ฯ พระอานนทเถระกราบทูล
สาสน์ที่ตระกูลใหญ่ ๆ มีท่านเศรษฐีอนาถปิณฑิกะเป็นต้น**ส่งมาแล้ว** กราบทูลว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ อริยสาวก
๕ โภกฺกิ มีท่านเศรษฐีอนาถปิณฑิกะเป็นหัวหน้า **หวัง**ความเสด็จมาของพระองค์อยู่” ฯ พระศาสดาตรัสว่า
“ถ้าอย่างนั้นเธอจงรับบาตรจีวร” ดังนี้แล้ว ให้พระเถระรับบาตรจีวรแล้ว เสด็จออกไป ฯ

๑ คาถาปริโยสานเน ปญจสตาปิ เต ภิกขุ อรหตฺเต ปติฏฺฐหีสู ฯ อานนฺทเถโร
อนาถปิณฑิกาทิ **เปลितํ** สาสนํ อารโจะตฺวา ฆนฺเต อนาถปิณฑิกปมฺขา ปญจ อริยสาวกโกฏฺฐิโย
ตุมฺหากํ อาคมนํ **ปจฺจาสีสฺนตีติ** อาท ฯ สตฺถา เตนฺหิ คณฺหาหิ ปตฺตจิวฺรฺนฺติ ปตฺตจิวฺรํ
คาหาเปตฺวา นิกฺขมิ ฯ

พระยาช้างได้ไปยืนขวางทางไว้ ฯ ภิกษุทั้งหลายเห็นดังนั้น ทูลถาม พระผู้มีพระภาคเจ้าว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ
พระยาช้างทำอะไร ?” ฯ พระศาสดาตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย ช้างหวังจะถายภิกษาแก่เธอทั้งหลาย, ก็แลช้างนี้ทำได้ทำ
อุปการะแก่เราตลอดราตรีนาน, การยังจิตของช้างนี้ให้ขัดเคืองไม่ควร, ภิกษุทั้งหลาย ขอเธอทั้งหลาย**กลับเถิด**” ฯ

นาโค คนตฺวา มคฺเค ติริยํ อภฺจฺจาลิ ฯ ภิกขุ ตํ ทิสฺวา ภควนฺตํ ปุจฺจิสฺสุ กิ กโรติ ฆนฺเตติ ฯ
ตุมฺหากํ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ทาตุํ ปจฺจาสีสฺติ ทิฆฺรตฺตํ โข ปนายํ มยฺหํ อุปการโก นาสฺส จิตฺตํ
โกเปตฺว วมฺมฺมตี **นิวตฺตถ** ภิกฺขเวติ ฯ

พระศาสดา ทรงพาภิกษุทั้งหลายเสด็จกลับแล้ว ฯ ฝ่ายข้างเข้าไปสู่ราวป่าแล้ว **รวบรวมผลไม้ต่าง ๆ มีผลขนุน และกล้วยเป็นต้น**มาทำให้เป็นกองไว้, ในรุ่งขึ้น ได้ถวายแก่ภิกษุทั้งหลาย ฯ ภิกษุ ๕๐๐ รูปไม่อาจฉันผลไม้ทั้งหลายให้หมดสิ้น ฯ ในกาลเสร็จภัตกิจ พระศาสดาทรงถือบาตรจีวรเสด็จออกไปแล้ว ฯ

สตถา ภิกษุ คเหตุวา นิวตติ ฯ หตถิปิ วนสณฺฑํ ปวีสิตฺวา **ปนสกทลิมลาทีนิ** นานาผลานิ **ลํหริตฺวา** ราสี กตฺวา ปุณทิวเส ภิกษุณฺโณ อทาลี ฯ ปญจสตฺตา ภิกษุ สพฺพทานิ **เขเปตฺตํ** นาสกฺขีสุ ฯ ฆตฺตจิจฺจปริโยสานเ สตฺถา ปตฺตจิวโร คเหตุวา นิภฺขมิ ฯ

พระยาข้างไปตามระหว่าง ๆ แห่งภิกษุทั้งหลาย ยืนขวางพระพักตร์พระศาสดาไว้ ฯ ภิกษุทั้งหลายเห็นดังนั้น ทูลถามพระผู้มีพระภาคเจ้าว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ช้างนี้ทำอะไร ?” ฯ ศ. ภิกษุทั้งหลาย ช้างนี้จะส่งพวกเธอไปแล้ว **ชวนให้เรากลับ** ฯ ภ. อย่างนั้นหรือ ? พระองค์ผู้เจริญ ฯ ศ. อย่างนั้น ภิกษุทั้งหลาย ฯ

นาโค ภิกษุณฺโณ **อนฺตรนฺตเรณ** คนฺตฺวา สตฺถุ ปุโรโต ติริยํ อภฺจฺจาลิ ฯ ภิกษุ ตํ ทิสฺวา ฆคฺควนฺตํ ปุจฺจิสฺสุ กิ โกรติ ฆนฺเตติ ฯ อยํ ภิกษฺเว ตุมฺहे เปเสตฺวา **มํ นิวตฺเตตฺตีติ** ฯ เอวํ ฆนฺเตติ ฯ อาม ภิกษฺเวติ ฯ

ลำดับนั้น พระศาสดาตรัสกะข้างนั้นว่า “ปาริเลยยกะ นี้**ความไปไม่กลับ**ของเรา, ฉานกัถิ วิปัสสนากัถิ มรรคและ
ผลกัถิ ย่อมไม่มี แก่เจ้าด้วยอัตภาพนี้, **เจ้าหยุดอยู่เถิด**” พระยาข้างได้ฟังรับสั่งดังนั้นแล้วได้สอดดวงเข้าปากร้องให้
เดินตามไปข้างหลัง ๆ ๆ ก็พระยาข้างนั้น เมื่อเชิญพระศาสดาให้กลับได้ ฟังปฏิบัติโดยอาการนั้น**แลจนตลอดชีวิต** ๆ

ถน นั สตถา ปาริเลยยก อิทัง มม **อนิวตตมณ** ทว อิมินา อตตภาเวณ ฉานัง วา วิปัสสนัง
วา มคคผลัง วา นตถิ **ติฏฐ** ทวนุตติ อาห ๆ ตัง สุตวา นาโค มุเข **โสณุต** ปกฺขิปิตวา
โรหนโต ปจฺจนโต ปจฺจนโต อคมาสิ ๆ โส หิ สตถารัง นิวตเตตุ ภวนโต เตเนว นียาเมณ
ยาวชีวัน ปฏิชฺชคฺเคยฺย ๆ

ฝ่ายพระศาสดาเสด็จ**ถึงแดนบ้าน**นั้นแล้ว ตรัสว่า “ปาริเลยยกะ จำเดิมแต่ขึ้นไป **มิใช่ที่**ของเจ้า, เป็นที่อยู่ของหมู่
มนุษย์ **มีอันตรายเบียดเบียนอยู่รอบข้าง**, เจ้าจงหยุดอยู่เถิด” ข้างนั้นยืนร้องให้อยู่ในที่นั้น, ครั้นเมื่อพระศาสดาทรง
ละคลองจักขุไป, มีหัวใจแตก ทำกาละแล้ว เกิดในท่ามกลางนางเทพอัปสรพหนึ่ง ในวิมานทองสูง ๓๐ โยชน์
ในภาพดาวดิงส์ **เพราะความเลื่อมใส**ในพระศาสดา ๆ ชื่อของเทพบุตรนั้นว่า “ปาริเลยยกเทพบุตร” ๆ ฝ่ายพระศาสดา
ได้เสด็จถึงพระเชตะวันแล้วโดยลำดับ ๆ

สตถา ปน ตัง **คามุปจารัง** ปตวา ปาริเลยยก อีโต ปฏฺฐาย ทว **อภุมิ** มนุสฺสวาโส
สปริปนฺโน ติฏฐ ทวนุตติ อาห ๆ โส โรหมาโน ตตถ ฐุตวา สตถริ จกฺขุปถัง วิฆนฺเต
หทฺเยน ผลิเตน กาลัง กตฺวา สตถริ **ปสาเทน** ตาวตีสภวเน ตีสโยชนิกเก กนกวิมานเ
อจฺจราสทสฺสมชฺเฒะ นิพพตฺติ ๆ ปาริเลยยกเทวปฺตุโตเตววสฺส นามํ อโหสิ ๆ สตถापि
อนุปฺพุเพน เชตวันนํ อคมาสิ ๆ